

בס"ד. יום ב' דראש השנה ה'תשכ"ח*

והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים, ומדייק אדמו"ר הזקן (בהמאמר ד"ה זה שבלקו"ת²) מ"ש בשופר גדול, מהי המעלה דשופר גדול. גם צריך להבין (כמו שמדייק בהמשך המאמר³) מ"ש יתקע סתם ולא נאמר מי הוא התוקע. ואדמו"ר האמצעי⁴ מוסיף עוד דיוק בזה שנאמר יתקע, דלשון יתקע (תי"ו בקמ"ץ) מורה שיתקע מעצמו. ונקודת הביאור (בהדרושים⁵) היא, דההתעוררות שעל ידי שופר סתם הוא רק לאלה שהם בקירוב קצת, ובכדי לעורר את האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים שגם הם יתעוררו לבוא לירושלים ולהשתחוות לה', הוא על ידי שופר גדול.

ובכדי לבאר העילוי דשופר גדול שיהי' לע"ל, מקדים בהמאמר⁶ ביאור ענין שופר דראש השנה (עכשיו), דעל ידי שישראל תוקעין בשופר, שהיא הצעקה דפנימיות הלב שלמעלה מהשכל, עי"ז נמשך פנימיות הלב דלמעלה כביכול, רצון העליון שלמעלה מהחכמה. ועל זה נאמר⁷ ואד' הוי' בשופר יתקע, דכמו שתקיעת שופר דהאדם היא הצעקה דפנימיות הלב, עד"ז הוא למעלה, דענין תקיעת שופר הוא המשכת וגילוי הפנימיות. והחילוק בין שופר סתם לשופר גדול הוא, דשופר סתם הוא המשכת וגילוי הפנימיות דאלקות שלמעלה מעולמות אבל שייך לעולמות, סובב כל עלמין, ושופר גדול הוא המשכת וגילוי הפנימיות דאלקות שלמעלה משייכות לעולמות, למעלה גם מסובב. וזהו שבשופר סתם כתיב ואד' הוי' בשופר יתקע, דאד' הוי' הם שמות, אלא ששמות אלה (אד' הוי' בניקוד אלקים) הם נעלים ביותר⁸, ובשופר גדול כתיב יתקע סתם ולא נאמר מי הוא התוקע, כי תקיעה זו היא המשכה וגילוי מבחינת סתימא דכל סתימין, שלמעלה משמות.

ב) ובכדי לבאר העילוי דשופר גדול עוד יותר, מביא הצ"צ⁹ (בהביאור שלו¹⁰ להמאמר ד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול שבלקו"ת) מ"ש

* יצא לאור בקונטרס ראש השנה — תשנ"ב, "לקראת ראש השנה .. כ"ה אלול, שנת ה'תנש"א".

- (1) ישע"י כז, יג. והוא מפסוקי שופרות דר"ה.
- (2) דרושים לר"ה נח, א ואילך. וראה גם מאמר זה (בשינויים קלים) באוה"ת דברים כרך ה' דרושי ר"ה ע"ב וע"ו ואילך. וראה ביאור למאמר זה באוה"ת ר"ה ע' א'תה ואילך. שם א'תח ואילך.
- (3) נט, ד.
- (4) עטרת ראש שער ר"ה פכ"ב.
- (5) לקו"ת שם ס, א. עט"ר שם.
- (6) לקו"ת שם נח, ד ואילך. עט"ר שם פ"ח ואילך.
- (7) זכרי' ט, יד. וגם פסוק זה הוא מפסוקי שופרות דר"ה.
- (8) ראה בארוכה לקו"ת נצבים נא, ג.
- (9) שיום ההולדת שלו הוא בערב ר"ה — נולד כ"ט אלול תקמ"ט ("היום יום" כט אלול. ועוד).
- (10) ר"ה ע' א' תה ואילך. וראה שם ע' א'תח.

בלקו"ת בד"ה להבין המשנה¹¹ יו"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה¹², דזה שבראש השנה צריך לתקוע בשופר הוא בכדי לעורר עי"ז למעלה התענוג בבריאת העולמות, וכיון שבשבת מצד עצמו ישנו התענוג, לכן בראש השנה שחל להיות בשבת אין צריך [כ"כ¹³] לתקיעת שופר. וזה שבמקדש היו תוקעין גם בראש השנה שחל בשבת הוא, כי בתענוג כמה מדריגות, ודרגת התענוג שממשיכים על ידי תקיעת שופר במקדש היא נעלית יותר מדרגת התענוג דשבת. שהתענוג דשבת הוא מבחינת חיצוניות הכתר, שרש הנאצלים, והתענוג שהמשיכו על ידי תקיעת שופר במקדש הוא מבחינת פנימיות הכתר, בחינה תחתונה שבמאציל¹⁴. ומוסיף הצ"צ, שגם בהתענוג דבחינה תחתונה שבמאציל, ישנם כמה מדריגות. והתענוג שנמשך בבית ראשון על ידי תקיעת שופר הוא נעלה יותר מהתענוג שנמשך בבית שני. ובבית ראשון עצמו, השופר דיוהכ"פ דשנת היובל [שמצות יובל היתה רק בבית ראשון¹⁵] הוא נעלה יותר מהשופר דראש השנה. ואעפ"כ גם בשופר דיובל נאמר¹⁶ והעברת שופר תרועה, שופר סתם¹⁷. ומזה מובן, ששופר גדול הוא למעלה גם מהגילוי שנמשך על ידי שופר דיובל.

ג) ולְהוֹסִיף, דשופר גדול שיהי' לע"ל הוא למעלה יותר גם משופר דמתן תורה, שהרי גם בשופר דמ"ת נאמר¹⁸ ויהי קול השופר, שופר סתם. דזה שממשיך בכתוב ויהי קול השופר הולך וחזק מאד הוא שקול השופר היה חזק מאד, קול גדול¹⁹, אבל בנוגע השופר שממנו נמשך הקול²⁰ לא נאמר שהי' שופר גדול, ומזה מובן דשופר גדול שיהי' לעתיד הוא למעלה גם מהשופר דמתן תורה. וכדאיתא בפרקי דר"א²¹ בענין ב' קרניו של אילו של יצחק, דקרן של שמאל נשמע קולו על הר סיני שנאמר ויהי קול השופר, וקרן של ימין שהוא גדול מהשמאל עתיד לתקוע בו לע"ל, שנאמר והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול. והטעם על זה שהשופר דמתן תורה הי' שופר סתם והשופר דלע"ל יהי' שופר גדול, מבאר אדמו"ר האמצעי²², כי

(11) ר"ה רפ"ד (כט, ב).

(12) לקו"ת דרושי ר"ה נו, א ואילך. וראה שם נו, א ואילך.

(13) בלקו"ת שם (נו, ריש ע"ב) שבשבת "אינו נצרך לשופר". אבל באוה"ת ר"ה ע' א'תלה "בשבת אין צריך כ"כ לתקיעת שופר". ולהעיר, דעפ"ז מובן זה שגם בר"ה שחל בשבת ישנה המצוה דתק"ש, אלא שאינה בתוקף כ"כ כבר"ה שחל בימי השבוע (לפי שבשבת אין צריך כ"כ לתק"ש), ולכן היא נדחית מפני החשש שמא יעבירו ד' אמות ברה"ר.

(14) ראה לקו"ת שם נו, ד.

(15) ראה ערכין לב, ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ח.

(16) בהר כה, כט.

(17) בלקו"ת ר"ה ס, רע"ג "תקיעות דר"ה זהו בחינת שופר סתם .. אבל ביוהכ"פ .. התגלות זו בשופר גדול". ומבאר בסיום הענין שם "הוא רק הארה מבחי' שופר גדול".

(18) יתרו יט, יט.

(19) בעט"ר עשר ר"ה פכ"א (כב, ב) מובא לשון הפסוק (ואתחנן ה, יט) קול גדול ולא יסף. וראה זח"ב פא, ב ד"קול גדול ולא יסף" קאי על קול השופר.

(20) ויש לומר, דקול גדול הוא הגילוי ושופר הוא העצם שממנו נמשך הגילוי, כמ"ש בזהר שם "אתרא דקלא נפיק מיני' אקרי שופר". וזהו שלע"ל יהי' שופר גדול, שאז יהי' בגילוי העצם שלמעלה מגילוי.

(21) פל"א.

(22) עט"ר שם פכ"ב.

במתן תורה היו כולם בקירוב לאלקות (גם לפני קול השופר), ולכן גם ע"י שופר סתם הי' אפשר לעוררם. אבל בכדי לעורר את האובדים והנדחים הוא דוקא ע"י שופר גדול. ועפ"ז מבאר מ"ש יתקע בשופר גדול, דלשון יתקע (תי"ו בקמ"ץ) מורה שיתקע מעצמו, כי הגילוי דבחינת שופר גדול לעורר את האובדים והנדחים יהי' מעצמו, בלי אתערותא דלתתא כלל²³.

ד) **והנה** מבואר בתחלת המאמר²⁴ (לאחרי הדיוק בהפסוק והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול) דזה שאומרים²⁵ בראש השנה זה היום תחלת מעשיך הוא כי בכל ראש השנה הוא התהוות כל העולמות מחדש כמו שהי' בפעם הראשונה. ומ"ש זכרון ליום ראשון (שראש השנה הוא רק זכרון ליום ראשון) הוא, כי בתחלת הבריאה, המשכת הרצון והתענוג בכריאת העולמות היתה מצד עצמו, כי חפץ חסד הוא²⁶, ועכשיו באתערותא דלתתא תליא מילתא. ומבאר²⁷ שהעבודה (אתערותא דלתתא) שעל ידה ממשיכים הרצון והתענוג בכריאת העולמות היא כמאמר רז"ל²⁸ אמרו לפני מלכיות כו' זכרונות כו' וכמה בשופר. והטעם על זה שההמשכה עכשיו היא על ידי עבודת האדם הוא²⁹ כי ע"י שההמשכה (עכשיו) היא ע"י עבודתם של ישראל, דשורש ישראל הוא בהעצמות, הרצון והתענוג שנמשכים עכשיו הם נעלים יותר מהרצון והתענוג שנמשכו מצד עצמם (בתחלת הבריאה). ועפ"ז צריך להבין, שהשופר דלמעלה (פנימיות רצון העליון³⁰) שנמשך עכשיו, שהוא שופר סתם, המשכתו היא ע"י עבודת האדם, והשופר דלע"ל שהוא שופר גדול, יומשך מעצמו בלי אתערותא דלתתא כלל.

והנה מבאר בהמאמר³¹ דזה שלע"ל יתקע בשופר גדול הוא ע"ד שופר דראש השנה עכשיו, כי מצות אינן בטילות לע"ל [אלא שאז יהי' השופר במדריגה נעלית יותר, שופר גדול]. ויש לומר, שהמקור לזה (שיתקע בשופר גדול שייך לתקיעת שופר דראש השנה) הוא מה דאיתא בגמרא³², דטעמו של המ"ד בתשרי עתידין להגאל הוא אתיא שופר שופר, כתיב³³ הכא תקעו בחודש שופר וכתיב התם ביום ההוא יתקע בשופר גדול. ועפ"ז צריך להבין עוד יותר מה שהובא לעיל מהדרושים, דפירוש יתקע (תי"ו בקמ"ץ) בשופר גדול הוא יתקע בעצמו בלי אתערותא דלתתא כלל, הרי מענינים העקריים דראש השנה הוא עבודת האדם [וכמבואר בכ"מ³⁴ דהטעם על זה

(23) כ"ה הלשון (בלי אתעדל"ת כלל) בעט"ר שם בתחלת הפרק ובסופו.

(24) לקו"ת ר"ה נח, א"ב. וראה גם עט"ר שם פ"י (ט, ב).

(25) בתפלת מוסף דר"ה.

(26) מיכה ז, יח.

(27) לקו"ת שם נח, ב ואילך. עט"ר שם פ"א ואילך.

(28) ר"ה טז, א. לד, ב.

(29) ראה עט"ר שם פ"ב (יב, א). וראה לקמן ע' יז ואילך. ע' כט ואילך. ע' מא ואילך. וש"נ.

(30) ראה לעיל ס"א.

(31) לקו"ת שם נט, סע"ב ואילך.

(32) ר"ה יא, ב.

(33) תהלים פא, ד.

(34) ראה לקמן ע' מא ואילך ובהנסמן שם.

שראש השנה הוא באחד בתשרי, אף שבכ"ה באלול נברא העולם³⁵ ואחד בתשרי הוא יום הששי למעשה בראשית, הוא, כי ביום זה נברא האדם], וכיון דענין יתקע בשופר גדול הוא ע"ד תקעו בתודש שופר דראש השנה (תשרי³⁶), הי' ראוי לכאורה שהמשכת ענין זה תהי' על ידי עבודת האדם, ואעפ"כ מבואר בהדרושים, דפירוש יתקע הוא יתקע מעצמו בלי אתערותא דלתתא כלל. גם צריך להבין, דכל הענינים שבתורה (מלשון הוראה), הם הוראה בעבודת האדם, וכיון דזה שיתקע בשופר גדול יהי' מלמעלה בלי אתערותא דלתתא, מהי ההוראה מזה בעבודת האדם.

(ה) **ויובן** זה ע"פ המבואר בדרושי אדמו"ר מהר"ש³⁷, דזה ששופר צדו אחד קצר וצדו השני רחב הוא על שם מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה³⁸. דכמו שקול השופר, ע"י שיוצא מן המיצר מצדו הקצר ע"י דוקא הוא במרחב ובהתפשטות בצדו הרחב, כמו"כ הוא ברוחניות, שע"י הצעקה מן המיצר והדחוק, מן המיצר קראתי י"ה, ע"י דוקא ענני במרחב י"ה. ומבאר שם, דזהו שאמרו רז"ל³⁹ כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה, דרשה בתחלתה [שישראל עושין עצמן רשין בראש השנה לדבר תחנונים ותפלה כענין שנאמר⁴⁰ תחנונים ידבר רש⁴¹] היא הקריאה מן המיצר, וע"י מתעשרת — ענני במרחב. וכמבואר במאמר הנ"ל של אדמו"ר מהר"ש⁴² המעלה דתפלת עני על תפלת עשיר. ויש לומר, שהמעלה בתפלת עני היא בשני ענינים. בהתפלה עצמה, כתורת הבעל שם טוב⁴³ על הפסוק⁴⁴ תפלה לעני כי יעטוף ולפני הוי' ישפוך שיחו, דתפלת העני היא שלפני הוי' ישפוך שיחו, וגם שתפלת העני מתקבלת יותר. ועוד ענין, שגם התענוג דהאדם מההשפעה שנמשכה לו ע"י תפלתו, התענוג של העני הוא תענוג גדול יותר, כתורת הה"מ שהובאה במאמר הנ"ל⁴⁵.

ועפ"ז יש לבאר השייכות דיתקע בשופר גדול לראש השנה, כי זה שלע"ל יתקע בשופר גדול בכדי לעורר את האובדים והנדחים, הוא, כי האובדים והנדחים הם בתכלית המיצר, וזה מעורר וממשיך התקיעה דשופר גדול (ההמשכה מבחינת סתימא דכל סתימין), תכלית המרחב. וזוהי השייכות דיתקע בשופר גדול לראש

(35) ויק"ר רפכ"ט. ובכ"מ — נסמן לקמן שם הערה 7.

(36) ראה סה"מ תני"ד ע' קלח (ועד"ז באוה"ת בא ע' רס) דהטעם של המ"ד בתשרי עתידין להגאל כל תשרי הוא "זמן התעוררות תשובה מלמטה". וצריך ביאור, שהילפותא שבתשרי עתידין להגאל (לפי תשרי הוא מלמטה) הוא מהכתוב יתקע בשופר גדול (אתיא שופר שופר) דפירוש יתקע הוא יתקע מעצמו.

(37) ראה סה"מ תרכ"ז ע' תא. ושם ע' שצח.

(38) תהלים קיח, ה. וראה זח"ב ס, רע"א.

(39) ר"ה טז, ב.

(40) משלי יח, כג.

(41) פרש"י ר"ה שם.

(42) סה"מ תרכ"ז ע' שצט ואילך.

(43) כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) ס' צו (יג, ג).

(44) תהלים קב, א.

(45) סה"מ שם ס"ע תו ואילך.

השנה (תקעו בחודש שופר), כי ענין ראש השנה הוא דע"י שהיא רשה בתחלתה (מרשית השנה, רשית חסר⁴⁶), היא מתעשרת.

ו) **ויש** לומר, דעל ידי התקיעה בשופר גדול בכדי לעורר את האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים נעשה עילוי גם בארץ אשור וארץ מצרים. כי הכוונה בזה שישראל גלו לארץ אשור ולארץ מצרים, ועד שע"ז נעשו אובדים ונדחים, היא, בכדי שע"י מיצר הגלות, ובפרט מיצר הגלות של אלה שע"י הגלות נעשו במצב דאובדים ונדחים, יתעורר ויומשך השופר גדול, שע"ז יתעלו ישראל למדריגה נעלית יותר מהמדריגה שהיו קודם שגלו. ולכן, כשיתקע בשופר גדול ותושלם הכוונה שבשבילה נבראה ארץ אשור וארץ מצרים, תהי' עלי' גם בהם.

ו**עפ"ז** יש להוסיף עוד ענין בהשייכות דיתקע בשופר גדול לראש השנה, כי בראש השנה שני ענינים. שהוא יום בריאת האדם, ושע"ז נעשה עילוי גם בכללות הבריאה (כדלקמן). והענין הוא כמ"ש אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בהמאמר ד"ה זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון⁴⁷, דצריך להבין, הרי ראש השנה (זה היום) הוא באחד בתשרי שהוא יום הששי למעשה בראשית, ואיך הוא זכרון ליום ראשון. ומבאר⁴⁸, דהרצון לבריאת העולם הוא חיצוניות הרצון, ופנימיות הרצון הוא בישראל. ושני ענינים אלה בזמני השנה הם בכ"ה אלול ובראש השנה. דבכ"ה אלול שבו נברא העולם הוא חיצוניות הרצון, ובראש השנה (אחד בתשרי) שבו נברא האדם, אתם קרויין אדם⁴⁹, הוא פנימיות הרצון. וזהו זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון, דבראש השנה שני ענינים⁵⁰. ענין העיקרי דראש השנה הוא שהוא תחלת מעשיך, המשכת עצמות אוא"ס (שלמעלה מרצון לעולמות) ע"י עבודת האדם, ועוד ענין בראש השנה שהוא זכרון ליום ראשון, שהמשכה דעצמות אוא"ס נמשכת גם בהרצון לבריאת העולמות, וע"ז בהעולמות⁵¹. ועפ"ז, השייכות דיתקע בשופר גדול לראש השנה היא בשני הענינים שבו, המשכת הגילוי דשופר גדול לישראל שייכת לתחילת מעשיך, והעילוי שיהי' ע"ז בארץ אשור וארץ מצרים שייך לזכרון ליום ראשון.

ז) **והנה** ע"פ המובא לעיל (ס"ה) מהדרוש דאדמו"ר מהר"ש שהמיצר דשופר הו"ע שנה שרשה בתחלתה, דענין רשה בתחלתה הוא זה שישראל עושין עצמן

46) עקב יא, יב. וראה ר"ה שם.

47) דשנת תרע"ג (נדפס בהמשך תער"ב ח"א ע' קכז) ודשנת תרע"ו (נדפס בהמשך הנ"ל ח"ב ע' א'קמ).

48) המשך תער"ב ח"א ע' קלד. ועד"ז שם ח"ב ע' א'קמו.

49) יבמות סא, א.

50) ראה גם ד"ה יבחר לנו דיום ב' דראש-השנה תשכ"ג סעיף ו (לעיל ע' ה). אלא שהביאור שם הוא "תחלת מעשיך" קאי על האדם ו"זכרון ליום ראשון" קאי על כללות הבריאה. ובהמשך תער"ב שם, שגם "תחלת מעשיך" קאי על המשכה בעולם (המשכת הרצון למלוכה), ו"זכרון ליום ראשון" הוא "דע"י הרצון למלוכה נמשך הרצון לעולמות ושיהי' בבחינת גילוי אור". וראה הערה הבאה.

51) דהעולמות כמו שהם מצד פנימיות הרצון, ענינם הוא לא עולמות אלא זה שעל ידם נשלמת הכוונה (שלמעלה מרצון לעולמות). וזה שענינם הוא עולמות הוא ע"י שהתהוותם היא מהרצון לברוא עולמות (מצד כי חפץ חסד הוא), וע"י שהרצון לעולמות נמשך מפנימיות הרצון (ראה הערה הקודמת), ההמשכה דאוא"ס היא (גם) בהעולמות שענינם הוא עולם.

רשין בראש השנה, מובן, דענין המיצר שעל ידו הוא המשכת המרחב הוא גם כשהמיצר הוא מצד הביטול, שעבודתו היא בשלימות אלא שמצד הביטול שלו הוא מרגיש שהוא נמצא במיצר, גם ע"י מיצר זה הוא המשכת המרחב. ועד"ז הוא בנוגע הגילוי דשופר גדול שמתעורר ונמשך ע"י המיצר דהאובדים והנדחים, דגם כשעבודתו היא בשלימות אלא שמתבונן שלגבי הרוממות דאוא"ס גם העבודה האמיתית לחטא יחשב⁵² ולכן הוא מרגיש את עצמו לאובד ונדח, שע"ז נתעורר ונמשך הגילוי דשופר גדול. ויש לומר שגם אז (כשהמשכת הגילוי דשופר גדול היא ע"י הביטול שלו) שייך לשון יתקע (תי"ו בקמ"ץ), יתקע מעצמו, כי כשעושה עצמו עני ורש, דענין העני הוא שאין לו משל עצמו כלום והוא רק מקבל זה שנותנים לו בדרך צדקה, הוא מכיר ומרגיש דזה שע"י עבודתו נמשך הגילוי הוא לא מצד העילוי שלו (שבכחו להמשיך), אלא מצד חסד הקב"ה⁵³, יתקע מעצמו, וכאילו שההמשכה היא בלי אתערותא דלתתא כלל.

ולהוסיף, דע"פ מ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר (בהמאמר ד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול⁵⁴) שהשופר גדול יעורר את נקודת היהדות שבכל אחד מישראל, מובן, דזה שכל ישראל (גם וכולל האובדים והנדחים) ירצו לצאת מהגלות וללכת לירושלים ולהשתחוות לה' הוא שע"י הגילוי דשופר גדול יתעורר הרצון האמיתי⁵⁵ דישאל. דזהו החילוק שבין הגאולה דיציאת מצרים וגאולה העתידה, שביציאת מצרים, חפצם של ישראל לצאת מטומאת מצרים ולדבקה בו ית⁵⁶ היתה מצד הגילוי דלמעלה⁵⁷, משכני⁵⁸, ובגאולה העתידה, הרצון לצאת מהגלות ולבוא לירושלים יהי' הרצון דישראל, והגילוי דלמעלה (שופר גדול) הוא רק סיבה שעל ידו יתגלה הרצון דישראל. והעבודה שלהם תהי' מצד עצמם — המעלה דראש השנה, עבודת האדם⁵⁹. אלא שבהאובדים והנדחים כפשוטם, המעלה דעבודת האדם היא לאחרי הגילוי דשופר גדול שעל ידו מתעורר רצונו האמיתי דהאדם, אבל המשכת הגילוי דשופר גדול הוא מצד מלמעלה. ועוד אופן ביתקע בשופר גדול, שגם המשכת הגילוי דשופר גדול היא ע"י עבודה, כנ"ל.

(ח) **וזהו** והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול, דההוראה מזה שביום ההוא יתקע בשופר גדול, יתקע מעצמו, היא, שבסוף זמן הגלות שנשארו רק כמה רגעים שקודם ליום ההוא שיתקע בשופר גדול נ'יתירה מזה שבנוגע לכמה ענינים התחיל כבר הענין דיתקע בשופר גדול, כמובן ממאמר הנ"ל דכ"ק מו"ח אדמו"ר⁶⁰,

52) סה"מ תרנ"ט ע' סד. וראה גם סה"מ תרנ"א ע' עה ואילך. ע' ריב ואילך.

53) וזה שההמשכה היא ע"י עבודה, גם זה הוא חסד הקב"ה שההמשכה לא תהי' נהמא דכסופא.

54) נדפס ב"הקריאה והקדושה" תשרי תש"ג ובסה"מ אידיש ע' 78 ואילך.

55) ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

56) לשון אדמו"ר הזקן בתניא פל"א (מ, ב).

57) ולכן יציאתם ממצרים היתה באופן דכי ברח העם (תניא שם. לקו"ת ויקרא ג, א).

58) שה"ש א, ד. וראה אוה"ת שה"ש עה"פ (ע' נט. עה). ובכ"מ.

59) ועפ"ז מתורץ הדיוק שבהערה 36.

60) ראה בארוכה שיחת ש"פ בראשית (ב) שנה זו (תשכ"ח).

ובפרט שמעת כתיבת המאמר עד עכשיו כבר עברו כו"כ שנים, ועאכו"כ בזמן האחרון שראו במוחש שכו"כ שהיו תחלה במצב של אוכדים ונדחים רח"ל התעוררו בתשובה ע"י התקיעה בשופר גדול⁶¹] צריכה להיות העבודה בביטול, ההכרה והרגשה שכל הענינים שנפעלו ע"י עבודתו, הן בנוגע לעצמו והן בנוגע לזולתו, היא לא מצד המעלות שלו אלא מצד הנתינת כח למעלה. ולהעיר, שהרגש זה אינו פועל חלישות בעבודתו, ואדרבה, ע"י הרגש זה, עבודתו היא ביתר שאת. דכשהעבודה שלו קשורה עם מציאותו, העבודה היא במדידה והגבלה. וגם כשהעבודה שלו היא באופן דבכל מאודך, הרי היא מאודך, מאד שלך⁶², וע"י ההרגש שהענינים שנעשים ע"י עבודתו הם לא מצד הכחות שיש לו אלא מצד האלקות, ע"ז הוא יוצא מהמציאות וההגבלות שלו, והעבודה שלו היא למעלה ממדידה והגבלה⁶³.

(ט) **והנה** מבואר בהמאמר ד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול⁶⁴ בענין שופר דראש השנה, דהגם שעיקר ההמשכה היא ע"י הצעקה דפנימיות הלב מ"מ צ"ל התקיעה בשופר גשמי דוקא, כי עשי' היא לעילא, וגם בכדי שהגילוי דפנימיות רצון העליון [בחנינת שופר דלמעלה⁶⁵] יומשך למטה בגשמיות. ומזה מובן, דכמו"כ הוא בנוגע להתקיעה דשופר גדול ביום ההוא, שאין מספיק הענינים שהיו עד עכשיו, והתקיעה בשופר גדול צריכה להיות באופן שכל ישראל, גם וכולל האוכדים והנדחים, יבואו וישתחוו לה' בהר הקודש בירושלים, בירושלים כפשוטה, ע"י משיח צדקנו שיוליכנו קוממיות לארצנו, בעגלא דיין בקרוב ממש.

(61) להעיר, שמאמר זה נאמר לאחרי ההתעוררות שלאחרי מלחמת ששת הימים (המו"ל).

(62) ראה תו"א מקץ לט, ד. ספהמ"צ להצ"צ קנג, ב. ובכ"מ.

(63) ראה עד"ז לקמן ח"ג ע' ק.

(64) לקו"ת ר"ה נט, ד.

(65) ראה לעיל ס"א.